



АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКЕ ОБЛАСНЕ ТЕРИТОРІАЛЬНЕ ВІДДІЛЕННЯ

РЕКОМЕНДАЦІЇ
АДМІНІСТРАТИВНОЇ КОЛЕГІЇ

«29» березня 2016 року

м Херсон

№ 2/40-рк/к

ПАТ «Іванівський маслозавод»
вул. Крупської, 4, смт. Іванівка,
Іванівський р-н, Херсонська
обл., 75400

Про вжиття заходів щодо усунення
причин та умов вчинення дій,
що мають ознаки порушення законодавства
про захист економічної конкуренції

Адміністративна колегія Херсонського обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України (далі – Відділення) за результатами розгляду матеріалів справи від 11.03.2016 № 21/2-16, розпочатої згідно з розпорядженням від 11.03.2016 № 21-рп/к за наявністю в діяннях Публічного акціонерного товариства «Іванівський маслозавод» (Код ЄДРПОУ 00447557) (надалі – ПАТ «Іванівський МЗ», Товариство) ознак порушень законодавства про захист економічної конкуренції, встановила наступне.

Розгляд справи розпочато за результатами дослідження товарних ринків, в тому числі ринків закупівлі молока для промислової переробки у населення в межах Херсонської області, а також здійснення державного контролю за дотриманням законодавства про захист економічної конкуренції суб'єктами господарювання, що здійснюють діяльність на цьому ринку.

За результатами аналізу зібраних в ході розгляду справи матеріалів та доказів встановлено наступне.

ПАТ «Іванівський МЗ» діє на підставі Статуту підприємства, державну реєстрацію проведено 28.02.1996 за № 1 490 120 0000 000115.

Юридична та фактична адреса підприємства: Херсонська обл., Іванівський р-н, смт Іванівка, вул. Крупської, 4.

Код ЄДРПОУ 00447557.

Основним видом господарської діяльності ПАТ «Іванівський МЗ» є перероблення молока, виробництво масла та сиру (код КВЕД 10.51)

Виробництво молочної продукції ПАТ «Іванівський МЗ» здійснює з молока, закупленого у суб'єктів господарювання різних форм власності та підсобних господарств населення.

Таким чином, ПАТ «Іванівський МЗ», здійснюючи зазначену діяльність, у розумінні абзацу дванадцятого статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції» є суб'єктом господарювання.

За результатами дослідження, здійсненого відповідно до Методики визначення монопольного (домінуючого) становища на ринку, затвердженої розпорядженням Антимонопольного комітету України від 05.03.2002 № 49-р, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 01.04.2002 за № 317/6605 (надалі – Методика), з метою визначення монопольного становища Товариства на ринку закупівлі молока для промислової переробки у населення, відповідно до статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції», з урахуванням положень пункту 2.2. Методики встановлено наступне.

Об'єктами аналізу щодо визначення монопольного (домінуючого) становища на ринку закупівлі молока коров'ячого незбираного для промислової переробки у населення є суб'єкти господарювання, які здійснюють закупівлю молока коров'ячого незбираного для промислової переробки у населення в межах населених пунктів Іванівського району Херсонської області.

В межах населених пунктів Іванівського району крім Товариства закупівлю молока для промислової переробки у населення здійснюють ТзДВ «Веселівський завод сухого знежиреного молока» (код ЄДРПОУ – 05383661, місцезнаходження: 72202, Запорізька обл., смт Веселе, вул. Першотравнева, 120), Публічне акціонерне товариство «Новокаховський завод плавлених сирів» (код ЄДРПОУ – 00447623, місцезнаходження: 74989, Херсонська обл., м. Таврійськ, вул. Промислова, б. 2), ПП «Молокозавод Олком» (код ЄДРПОУ - 31176910, місцезнаходження: 72316, Запорізька обл., м. Мелітополь, вул. Дзержинського, б. 289а), та ТОВ «ВО МОЛІС» (код ЄДРПОУ – 32835306, місцезнаходження: 69001, Запорізька обл., м. Запоріжжя, бульвар Шевченка, б. 31).

У розумінні статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції» ринок товару (товарний ринок) – сфера обороту товару (взаємозамінних товарів), на який протягом певного часу і в межах певної території є попит і пропозиція.

Відповідно до пункту 5.1 Методики, товарними межами ринку є товар (товарна група), сукупність схожих, однорідних предметів господарського обороту, в межах якої споживач за звичайних умов може перейти від споживання певного виду предметів господарського обороту до споживання іншого. Визначення ознак одного (подібного, аналогічного) товару (товарної групи) здійснюється, виходячи з подібності споживчих характеристик, умов споживання, умов реалізації та цін (пункт 4.2. Методики).

Відповідно до статті 1 Закону України «Про молоко та молочні продукти», молокопереробні підприємства для виробництва молочної продукції закуповують молоко у виробників: юридичних осіб та фізичних осіб (населення), які утримують корів та отримують від них молоко. Призначенням молока, що закуповується молокопереробними підприємствами є промислова переробка.

В процесі закупівлі молока підприємства застосовують ДСТУ 3662-97 «Молоко коров'яче незбиране. Вимоги при закупівлі», згідно з яким молоко по показникам якості розподіляється на гатунки (вищий, перший, другий), для кожного з яких встановлені окремі величини показників якості.

Виходячи із зазначеного, стандартизована товарна група «молоко коров'яче незбиране для промислової переробки» складається з двох диференційованих товарів – «молоко коров'яче незбиране для промислової переробки, що закуповується у населення» та «молоко коров'яче незбиране для промислової переробки, що закуповується у сільськогосподарських підприємств».

Таким чином, **товарними межами ринку** є закупівля молока коров'ячого незбираного для промислової переробки у населення.

В даному випадку, при дослідженні структури ринку вбачається, що молокопереробні підприємства виступають споживачами товару, а населення – продавцем товару.

Залежно від ринкової поведінки суб'єктів господарювання та основних характеристик ринку, визначено тип ринку – олігопсонія.

Олігопсонія – це ситуація на ринку, для якого характерним є обмежена кількість споживачів і велика кількість продавців. При олігопсонії декілька суб'єктів господарювання мають владу монопсонії і можуть впливати на ціну товару.

Відповідно до пункту 6.1. Методики, територіальні (географічні) межі ринку певного товару (товарної групи) визначаються шляхом установаження мінімальної території, за межами якої з точки зору споживача придбання товарів (товарної групи), що належать до групи взаємозамінних товарів (товарної групи), є неможливим або недоцільним.

Пропозиція товару на ринку молока для промислової переробки, що закуповується у населення, на відміну від попиту, не має здатності до переміщення за межі даних населених пунктів вказаного району Херсонської області, що обумовлено:

- економічними обмеженнями для виробників молока (населення), пов'язаними з необхідністю мати спеціальний транспорт для транспортування молока, спеціальне технологічне обладнання та устаткування, що потребує значних капітальних вкладень;

- збільшення собівартості продукції за рахунок порівняно високого рівня витрат на транспортування, що пов'язаний з масштабом виробництва молока для промислової переробки в особистих підсобних господарствах населення.

Враховуючи фізичні і технічні характеристики товару, технологічні зв'язки між виробниками і споживачами, можливості щодо переміщення попиту на товар зі збереженням якості і споживчих властивостей, рівень цін на відповідних суміжних територіях з урахуванням витрат на транспортування, **територіальними межами ринку визначено** межі населених пунктів смт Іванівка, с. Широка Долина, с. Новодмитрівка перша, с. Любимівка, с. Новосеменівка Іванівського району Херсонської області (надалі – Населені пункти Іванівського району, Територіальні межі).

Враховуючи, що протягом 2014 року та січня – вересня 2015 року сукупність товарно-грошових відносин між продавцями і покупцями в зазначених територіальних межах не зазнала істотних змін, **часовими межами цього ринку визначено** 2014 рік та січень – вересень 2015 року.

Визначення часток суб'єктів господарювання на ринку закупівлі молока коров'ячого незбираного для промислової переробки у населення в Населених пунктах Іванівського району наведено у **додатку № 1** до цих рекомендацій.

ПАТ «Іванівський МЗ» протягом 2014 року та січня-вересня 2015 року на ринку закупівлі молока коров'ячого для промислової переробки в Населених пунктах Іванівського району не зазнавало значної конкуренції з боку інших суб'єктів господарювання.

Відповідно до розрахунку частки суб'єкта господарювання на ринку, здійсненого відповідно до пункту 8.4 Методики, частка Товариства за підсумками діяльності у 2014 році та протягом січня - вересня 2015 року на ринку закупівлі молока коров'ячого незбираного для промислової переробки у населення в Населених пунктах Іванівського району, перевищувала 35 відсотків.

Враховуючи наведене, відповідно до статті 12 Закону України "Про захист економічної конкуренції" Публічне акціонерне товариство «Іванівський МЗ» за результатами діяльності в 2014 році займало монопольне становище на ринку закупівлі молока коров'ячого незбираного для промислової переробки у населення в межах наступних населених пунктів Іванівського району Херсонської області: смт Іванівка із часткою 100%, с. Широка Долина – 100 %, с. Новодмитрівка перша – 87,91 %, с. Любимівка - 100 %, с. Новосеменівка – 73,90 %.

За результатами діяльності протягом січня - вересня 2015 року Товариство займало монопольне становище на ринку закупівлі молока коров'ячого незбираного для промислової переробки у населення в межах наступних населених пунктів Іванівського району Херсонської області: смт Іванівка із часткою 95,56%, с. Широка Долина – 100 %, с. Любимівка - 100 %, с. Новосеменівка – 87,31 %.

Починаючи з березня 2014 року та до кінця червня 2014 року закупівельні ціни ПАТ «Іванівський МЗ» на молоко для промислової переробки у населення в Територіальних межах знизились в середньому на 35%. Так, на початку березня середні закупівельні ціни становили 3,26 грн за 1 кг, а наприкінці червня – 2,13 грн за 1 кг.

Протягом 2015 року, починаючи з січня та до кінця червня закупівельні ціни ПАТ «Іванівський МЗ» на молоко для промислової переробки у населення в Територіальних межах знизились в середньому на 17%. Так, на початку січня 2015 року середні закупівельні ціни становили 3,40 грн за 1 кг, а наприкінці червня 2015 року – 2,81 грн за 1 кг.

Питома вага вартості закупівельної ціни молока для промислової переробки у загальних витратах на виробництво молочної продукції становить в середньому 30-80%, залежно від виду молочної продукції (за виключенням видів продукції, виробництво яких здійснюється з використанням рослинних жирів та замінників молочних жирів).

Отже, існує пряма залежність ціни виробленої молочної продукції від закупівельних цін на молоко для промислової переробки.

Це пов'язано із методологією формування собівартості готової продукції, яка виробляється підприємствами галузі переробки, тому зниження вартості закупівлі 1 т молока для промислової переробки повинно призвести до зниження оптово-відпускних цін на готову продукцію. У разі, якщо останнє зниження не відбулося, здешевлення молочної сировини призводить до підвищення рівня рентабельності виробництва окремих видів продукції.

Оптово-відпускні ціни на готову продукцію встановлюються наказами директора Товариства. При цьому, ПАТ "Іванівський МЗ" встановлюються різні оптово-відпускні ціни залежно від контрагента, який у подальшому здійснює реалізацію продукції Товариства.

Аналіз динаміки оптово-відпускних цін на деякі види продукції Товариства показав, що зниження вартості закупівлі молочної сировини протягом березня - червня 2014 року та січня – червня 2015 року не враховано під час встановлення ПАТ "Іванівський МЗ" оптово-відпускних цін на готову продукцію.

Свідченням цього є відмінності загального виду кривих зміни вартості закупівлі Товариством молочної сировини та кривих вартості деяких соціально важливих видів готової продукції ПАТ "Іванівський МЗ" протягом 2014 та 2015 років (Додаток 2).

Аналіз «поведінки» кривих зміни оптово-відпускних цін на готову продукцію Товариства свідчить про наявність загальних тенденцій зміни оптово-відпускних цін на масло вершкове «Селянське» 1 кг та сир твердий «Російський» 1 кг, а саме: підвищення показника вартості у березні та жовтні - грудні 2014 року, а також майже незмінний показник вартості протягом січня – вересня 2015 року. Також, порівняльний аналіз наведених діаграм свідчить про відсутність взаємозалежності між зниженням вартості закупівлі молочної сировини та оптово-відпускними цінами на обрані для аналізу види готової продукції Товариства.

Наведені розрахунки підтверджують факт зниження ціни закупівлі Товариством молока для промислової переробки у населення в Територіальних межах з одночасним не приведенням вартості готової продукції до економічно обґрунтованого рівня.

Відповідно до частини першої статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції», зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку є дії чи бездіяльність суб'єкта господарювання, який займає монопольне (домінуюче) становище на ринку, що призвели або можуть призвести до недопущення, усунення чи обмеження конкуренції, або ущемлення інтересів інших суб'єктів господарювання чи споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.

Частиною третьої статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції» встановлено, що зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку забороняється і тягне за собою відповідальність згідно з законом.

Пунктом 2 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції» визначено, що зловживання монопольним становищем є порушенням законодавства про захист економічної конкуренції.

Згідно з частиною четвертою статті 4 Закону України «Про захист економічної конкуренції» державний контроль за додержанням законодавства про захист економічної конкуренції, захист інтересів суб'єктів господарювання та споживачів від його порушень здійснюються органами Антимонопольного комітету України.

Таким чином, дії ПАТ "Іванівський МЗ", які полягають у не приведенні оптово-відпускних цін на готову продукцію до економічно обґрунтованого рівня при зниженні у 2014 та 2015 роках закупівельних цін на сировину - молоко коров'яче незбиране для промислової переробки, що закупається у населення, мають ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого пунктом 2 статті 50, частиною 1 статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним становищем на ринку, що може призвести до ущемлення інтересів споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.

Враховуючи зазначене, керуючись статтею 46 Закону України «Про захист економічної конкуренції», адміністративна колегія Херсонського обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України,

РЕКОМЕНДУЄ:

1. Публічному акціонерному товариству «Іванівський маслозавод» (код ЄДРПОУ 00447557) вжити повних та вичерпних заходів щодо припинення дій, що мають ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, а також усунення причин

виникнення цих порушень і умов, що їм сприяють, шляхом встановлення оптово-відпускних цін на готову продукцію на економічно обґрунтованому рівні із врахуванням змін закупівельних цін на сировину - молоко коров'яче незбиране для промислової переробки, що закуповується у населення.

2. Про результати розгляду рекомендацій повідомити територіальне відділення в десятиденний строк з дня їх отримання з наданням копій відповідних документів.

Адреса для надання відповіді: **м. Херсон, пр-т Ушакова, 47, 73000; e-mail: khs@amcu.gov.ua; факс: (0552) 49-82-29, 49-82-01.**

Відповідно до частини другої статті 46 Закону України «Про захист економічної конкуренції», рекомендації органів Антимонопольного комітету України підлягають обов'язковому розгляду особами, яким вони надані.

Згідно з частиною третьою статті 46 Закону України «Про захист економічної конкуренції», за умов виконання положень рекомендацій у разі, якщо порушення не призвело до суттєвого обмеження чи спотворення конкуренції, не завдало значних збитків окремим особам чи суспільству та вжито необхідних заходів для усунення наслідків порушення, провадження у справі про порушення законодавства про захист економічної конкуренції не розпочинається, а розпочате провадження закривається.

В.о. голови територіального відділення -
В.о. голови адміністративної колегії

Н.М.Бережанська